

ФУНКЦІЮВАННЯ МОВИ В СУЧАСНИХ ДИСКУРСАХ

Айше АРНАУТОВА,

кандидат філологічних наук,

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПОЛУЧНИКІВ ПРИЧИННИ В УКРАЇНСЬКІЙ І КРИМСЬКОТАТАРСЬКІЙ МОВАХ

Сучасний соціолінгвістичний контекст України, де кримськотатарська мова активно інтегрується в освітній та інформаційний простір, вимагає створення точних лінгводидактичних інструментів. Пріоритетним напрямом тут є дослідження граматичної системи, зокрема синтаксичних структур. Саме тому зіставний аналіз причинних сполучників української та кримськотатарської мов дозволяє ефективно використовувати мовну базу студентів для швидкого опанування міжпредикативних зв'язків.

Метою роботи є аналіз семантико-структурних особливостей цих сполучників та визначення їхньої еквівалентності для оптимізації навчання.

Теоретичні засади дослідження

Підґрунтям розвідки стали напрацювання української синтаксичної школи. Так, праці І. Вихованця та К. Городенською закладено розуміння сполучників як семантичних маркерів. Особливо продуктивним для нашого аналізу є підхід А. Лучик, яка трактує конструкції типу «через те, що» як синтаксичні «еквіваленти слова» — ця концепція ідеально корелює з кримськотатарськими аналітичними моделями.

Паралельно з цим, кримськотатарська мовознавча традиція (А. Метов, А. Емірова) пройшла шлях від загального опису до глибоких студій Е. Акмоллаєва та Л. Селенділі. Саме концепція мікро- та макросинтаксису останньої дозволяє детально розібрати специфіку післяйменникових моделей, що є ключовими для вираження причинності.

Зіставний аналіз каузальних конструкцій

Українська мова оперує як простими (*бо, адже*), так і складеними (*через те, що, у зв'язку з тим, що*) сполучниками. Натомість у кримськотатарській мові причинність реалізується переважно через аналітико-синтетичні моделі: «-*ğanı / -geni + içün*», «-*ğanından + sebep*», а також власне сполучники «*çünki*» та «*madem ki*».

Встановлено такі основні відповідності:

- Українське **«тому що»** функційно тотожне кримськотатарському **«çünki»**.
- **«Через те що»** знаходить відповідник у моделі **«-ğanı içün»**.
- Офіційне **«у зв'язку з тим, що»** корелює з **«munasebetinen»**.

Стилістична диференціація та лінгводидактика

Вибір конструкцій залежить від дискурсу: якщо в публіцистиці домінують **«çünki»** та **«-ğanı içün»**, то офіційний стиль тяжіє до **«munasebetinen»** та **«dolay»**. **Така диференціація** має пряму лінгводидактичну цінність, адже дозволяє студентам не просто перекладати слова, а формувати навички академічного письма та природного мовлення.

Висновки

Попри структурні розбіжності мов, існують стійкі семантичні паралелі між каузальними конструкціями.

Українська синтаксична теорія (зокрема концепція еквівалентів слова) є ефективним інструментом для опису кримськотатарських моделей.

Отримані результати стануть базою для створення нових підручників та програм, що полегшать вивчення кримськотатарської мови як іноземної.

ЛІТЕРАТУРА

- Akmollayev, E. S.** (1989). Къырымтатар тильнинъ амелияты [Укитувчи].
- Luchyk, A. A.** (2004). Складені сполучники в українській мові: структура, семантика, функції. Київ.
- Vykhoanets, I. R.** (1993). Граматика української мови. Синтаксис. Київ: Либідь.

Людмила АРХИПЕНКО,

кандидат філологічних наук, доцент,
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця

ТЕРМІНОЛОГІЧНА ВЕРТИКАЛЬ: ЯК МОВА СТРУКТУРУЄ ЦИФРОВУ РЕАЛЬНІСТЬ

Сучасний світ, що пульсує технологічним прогресом, неможливо уявити без диджитал-процесів. Україна перетворила цифровізацію на державну доктрину. Розпочавши з ідеї в 2018-му та отримавши профільне міністерство в 2019-му (Міністерство цифрової трансформації України),